

знавальної діяльності. Не всі українські студенти на початку навчання у ВНЗ психологічно готові до цих методів, тому викладачеві потрібно враховувати індивідуальні особливості студентів при впровадженні інтерактивних методів навчання. Ці методи є досить трудомісткими, тому що потребують значної підготовки як з боку викладачів, так і студентів. Проведені дослідження підтверджують високу результативність інтерактивних методів навчання студентів економічних спеціальностей фахової іноземної мови, зокрема щодо активізації пізнавальної діяльності та мотивації.

Література

1. Жук А.И. Деятельностный подход в повышении квалификации: активные методы обучения / А.И. Жук, Н.Н. Кашель // Сб. работ международной научно-практической конференции 26 сентября 1994 г., г. Минск. — Мн.: ИПКиПРиСО, 1994. — С. 45 — 48.
2. Мисечко О.Є. Інтерактивні технології як засіб демократизації навчального процесу у ВНЗ. / О.Є. Мисечко // Організація навчально-виховного процесу у ВНЗ України. — Випуск 9. — 2009. — С. 34–38.
3. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. пособие для студентов пед. вузов и системы квалификации пед. кадров / сост. Е.С. Полат и др. — М.: Издат. центр «Академия», 2005. — 272 с.
4. Овчаренко Л.Г. Развитие кооперативных умений в многонациональной группе / Л.Г. Овчаренко, Т.А. Богачёва // Материалы IV Междунар. науч.-практ. конф. «Русский язык и литература. Проблемы изучения и преподавания в школе и вузе». — К., 2006. — С. 361–364.
5. Побірченко Н. Інтерактивне навчання в системі нових освітніх технологій / Н. Побірченко, Г. Коберник // Початкова школа. — 2004. — № 10. — С. 8–10.
6. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко // К.: А.С.К., 2006. — 192 с.
7. Kagan S. Cooperative Learning / S.Kagan // Resources for Teachers, Inc. — 1999. — 290 p.
8. Walter C. Parker. Educating the Democratic Mind / Walter C. Parker // — State University of New York, 1996. — 381 p.

УДК 37.091.3:811.161.2'243

Бедько І. В.,
викладач кафедри української

МІЖКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Анотація. У статті досліджені умови й шляхи формування комунікативної компетенції. Проаналізована проблема розвитку комунікативних умінь та навичок іноземних студентів в умовах міжкультурного спілкування. Подані рекомендації щодо опанування студентами міжкультурною компетенцією з урахуванням соціокультурних розбіжностей.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, комунікативна компетенція, соціокультурні розбіжності, культура.

Аннотация. В статье исследуются условия и пути формирования коммуникативной компетенции. Рассматривается проблема развития коммуникативных умений и навыков иностранных студентов в условиях межкультурного общения. Даются рекомендации по освоению студентами межкультурной компетенции с учетом социокультурных различий.

Ключевые слова: межкультурная коммуникация, коммуникативная компетенция, социокультурные различия, культура.

Summary. The article investigates conditions and ways of forming intercultural competence of the students of nonlinguistic specialties. The author defines intercultural competence as an individual's integral quality that is developed in the process of foreign language teaching emphasizing indissoluble connection of foreign language and culture of another country.

Key words: intercultural competence, competence, intercultural communication, multicultural space, culture.

На сучасному етапі розвитку глобальної інформаційної, наукової, технічної й освітньої взаємодії, інтеграції України у світовий та європейський простір, коли повсюдно виникають численні культурологічні зв'язки, неминуче відбувається перерозподіл цінностей, орієнтирів і мотивацій площина перетину культур різних народів збільшується за рахунок появи спільного освітньо-культурного простору. Цьому сприяє не лише стрімке зростання міжнародних контактів між представниками різних етнічних культур, але й налагодження тісних зв'язків між мікро- або субкультурами, що належать до однієї національної лінгвокультурної спільноти. Поступово приходить усвідомлення того факту, що культурні відмінності відіграють важливу роль у ділових відносинах і можуть суттєво вплинути на кінцевий результат співробітництва. Питання про підготовку фахівців до співіснування в умовах усе збільшуваного багатокультурного суспільства і ство-

рення освітнього простору, який допоможе застерегти від дискримінації, відторгнення, насильства та конфліктів, пов'язаних із взаємодією різних культур та світоглядом різних народів, постійно є одним із важливих питань освітньої політики [6, с. 10].

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що як вітчизняні, так і зарубіжні дослідники в галузі соціології, культурології, психології, лінгвістики, філософії та освіти, виявляють підвищений інтерес до різних аспектів міжкультурної компетентності: формування соціокультурної компетентності (Д. Іщенко, С. Шукліна та ін.); формування комунікативної компетентності (Л. Мітіна, Ю. Пассов та ін.); формування професійної компетентності (Л. Зеленська, Л. Карпова та ін.); використання інформаційних технологій у навчальному процесі (Т. Гуменникова, Н. Єлухін та ін.).

Міжкультурна комунікація стає прикметною рисою сучасного українського суспільства, а її розвиток — одним з пріоритетних напрямів системи освіти. Введення елементів культури у викладання української мови як іноземної є необхідною потребою сьогодення. Значних змін зазнали соціальні та психологічні умови викладання української мови як іноземної.

Навчити іноземних студентів спілкуватися, навчити усвідомлено творити, а не тільки розуміти українську мову — це важке завдання, ускладнене ще й тим, що спілкування — це не просто вербальний процес. Його ефективність, крім знання мови, залежить від безлічі екстралінгвістичних факторів: умов і культури спілкування, правил етикету, знання невербальних форм вираження, наявності глибоких фонових знань. Тісний зв'язок і взаємозалежність викладання української мови й міжкультурної комунікації цілком очевидні і навряд чи потребують розлогих роз'яснень. Викладачі української мови як іноземної підтверджують, що кожне їхнє заняття — це щоденна практика міжкультурної комунікації, тому що кожне слово, текст є «... найважливішим джерелом вивчення мови, історичного минулого і сьогодення країни, її культури .., текст являє собою контекст не тільки літературного, але й загальнокультурного характеру» [8]. Отже, головна відповідь на запитання про вирішення актуального завдання навчання української мови як іноземної як засобу комунікації між представниками різних народів і полягає в тому, що українська мова повинна вивчатися іноземцями в нерозривній єдності зі світом і культурою носіїв цієї мови — українців, оскільки «занурення слів в культуру повніше проявляє їх мовну та позамовну семантику, допомагає глибше проникнути в суть культурних цін-

ностей, зрозуміти їх національну специфіку» [3]. Усі розбіжності мов і культур виявляються при їх зіставленні. Однак на рівні мовної картини світу ці відмінності невидимі, і слова різних мов виглядають оманливо еквівалентними. Це створює великі труднощі в практиці викладання іноземних мов. Усі ці проблеми виявляються тільки при порівняльному вивченні принаймні двох мов (відповідно, культур) — іноземної та рідної. Вони представляють своєрідний «підводний камінь» у практиці навчання, який не кожен викладач у змозі помітити. Необхідність глибокого підходу до цієї проблеми особливо важлива зараз, коли змішання народів, мов, культур досягло небаченого розмаху і, як ніколи, гостро постала проблема виховання терпимості до чужих культур, пробудження інтересу і поваги до них, подолання в собі почуття роздратування від надмірності, недостатності або просто несхожості інших культур. Саме цим викликана загальна увага до питань міжкультурної, міжнародної комунікації. Знання слів і правил граматики недостатньо для того, щоб активно користуватися мовою як засобом спілкування. Необхідно знати якомога глибше світ, що вивчається.

Міжкультурна комунікація — це і є спілкування, здійснюване в умовах культурно зумовлених розходжень у комунікативній компетенції її учасників. Під комунікативною компетенцією при цьому мається на увазі знання, що використовують при комунікації символічних систем і правил їх функціонування, а також принципів комунікативної взаємодії. Міжкультурна комунікація характеризується тим, що її учасники при прямому контакті використовують спеціальні мовні варіанти і дискурсивні стратегії, відмінні від тих, якими вони користуються при спілкуванні всередині рідної культури.

Міжкультурна комунікація нездійсненна повною мірою без урахування її соціально-культурного складника. Останнє передбачає активне використання українськомовних засобів соціокомунікації паралельно з оперттям на специфічні риси національної ментальності та національне надбання. Соціокультурні компетенції, досягнуті завдяки посиленій роботі за всіма зазначеними напрямками, дозволять студентам-іноземцям надалі в повному обсязі почуватися в культурному плані практично на рівних з носіями мови. На жаль, доводиться констатувати, що реалізувати настільки масштабний проект виключно в рамках навчального часу є майже неможливим. Тим не менш, на наш погляд, викладач повинен прагнути всіляко зацікавити студентів настільки, щоб вони захотіли самостійно регулярно використовувати найрі-

зноманітніші джерела соціокультурної інформації, такі як література, ЗМІ, Інтернет, фільми тощо. А для цього необхідно розвивати «... впевненість і вміння покладатися тільки на себе, треба створювати і розширювати на занятті і поза ним ті умови, в яких у студентів виникла б нагальна потреба використовувати досліджувану мову в природньому спілкуванні. У цьому і є прояв методичного принципу комунікативності» [7].

Носієм культури, як відомо, є людина, з нею співвідносяться, через неї визначаються будь-які реалії матеріального та нематеріального світу. Ця обставина й дозволяє виділити теми, пропонувані для обговорення та вивчення на заняттях з іноземцями, відштовхуючись від реальних умов навчання: людина і зовнішній світ, людина і його внутрішній світ. Ці теми дуже об'ємні з точки зору можливості їх розвитку і, як правило, у повсякденній практиці легко поділяються на підтеми, які можуть зачіпати найрізноманітніші сторони життя, залишаючись при цьому в рамках загальної теми. Мова йде про речі, що мають загальнолюдський характер, знайомі й зрозумілі представникам різних культур. Проте ставлення до них, зумовлене сформованими традиціями, звичками, уявленнями про пріоритетність і систему життєвих цінностей, буває різним, що й стає предметом живої розмови на занятті. Важливо відзначити, що тексти для репрезентації теми, повинні мати пізнавальне соціокультурне наповнення, забезпечувати створення проблемної ситуації на занятті, демонструвати максимальну повноту текстоутворювального потенціалу. Тільки такі тексти дозволяють розв'язати цілий комплекс проблем міжкультурної взаємодії.

Висновки. Підсумовуючи викладене, зазначимо, що міжкультурна компетентність за своєю сутністю є результатом розвитку особистості студента-іноземця під час навчання і являє собою сукупність спеціальних знань національно-культурних особливостей та реалій країни, де він навчається, мову якої він вивчає, та низку міжкультурних умінь, що сприятимуть адаптації особистості в професійному полікультурному просторі.

Література

1. Верецагин Е. М. Лингвострановедческая теория слова / Е. М. Верецагин. — М.: Русский язык, 2000. — 545 с.
2. Верецагин Е. М. Страноведение и преподавание русского языка как иностранного / Е. М. Верецагин. — М.: Наука, 2001. — 250 с.

3.Воробьев В. В. Лингвокультурология: Монография / В.В.Воробьев. — М.: РУДН, 2008. — 336 с.

4.Гурмаза В.В. Роль міжкультурного аспекту у викладанні іноземної мови / В.В. Гурмаза // Підвищення рівня науково-дослідної діяльності обдарованої молоді: наук.-практ. семінар: квіт. 2007р.: тези доп. — Миколаїв: МДАУ, 2007. — С. 32–33.

5.Елизарова Г.В. Формирование межкультурной компетенции студентов в процессе обучения иноязычному общению: дис. ... докт. пед. наук: 13. 00. 02. — СПб., 2001. — 371 с.

6.Коваленко О. Політика та практика викладання в умовах соціокультурного розмаїття / О.Коваленко // Іноземні мови в навчальних закладах. — 2006. — № 5. — С.10–2.

7.Костомаров В. Г., Митрофанова О.Д. Методика преподавания русского языка иностранцам / В. Костомаров, О. Митрофанова. —М.: Русский язык, 1990. — 270 с.

8.Прохорова И.О. Основы методики преподавания РКИ / И.О. Прохорова. — М.: Русский язык, 2002. — 312 с .

УДК 378.091-027.561:81'24-057.87

Василенко І.О.,
старший викладач кафедри іноземних мов
факультету управління персоналом та маркетингу
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ВАЖЛИВІСТЬ СТВОРЕННЯ ЛІНГВОПРОФЕСІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ ВНЗ

***Анотація.** Предметом розгляду статті є питання ефективного розвитку навичок мовного спілкування у студентів економічних внз, які вивчають професійну іноземну мову та стикаються із численними проблемами на етапі засвоєння професійної лексики, ведення наукових дискусій тощо. Розглядаються переваги та недоліки вивчення іноземної мови через зміст спеціальності. Для забезпечення ефективного формування комунікативної компетенції пропонується програма навчання, що враховує міждисциплінарні зв'язки, а також поєднання традиційних та сучасних методів викладання, які базуються на комунікативній лінгводидактичній моделі мови.*

***Ключові слова:** комунікативна компетенція, фахова дисципліна, звужування мовного обсягу, практичні навички спілкування, диференційний підхід, між-*